

Kemény 100 emlékkonferencia

Budapest Városháza, 2025. november 19.

Karácsony Gergely

Köszöntő

Jó reggelt kívánok! Kicsit meg vagyok illetődve, mert úgy érzem magam mint egyetemista koromban, ami azért nagyon régen volt. Nagyon sok tanárom ül itt a teremben, meg olyanok is, akik ha nem is voltak a tanárain, de az írásaik révén igyekeztem tőlük tanulni. Nagy megtiszteltetés nekünk, hogy itt van ez a konferencia, és nagyon fontos, hogy legyen ez a konferencia.

És ennek kapcsán engedjék meg, hogy két kusza gondolatkísérlettel éljek ilyen nagy elmék társaságában. Kerülném azt a szót, hogy mennyire aktuális ez az egész életmű, mert valójában az aktualitását éppen az adja, hogy úgy tűnik, Magyarországon, így Európa félperifériáján, újra- és újratermel olyan társadalmi struktúrákat és olyan helyzeteket, amelyek úgy tűnik, hogy régóta velünk vannak, és nagyon remélném, hogy egyszer megszabadunk.

Ezek közül az egyik, történelmi korszakon átívelő probléma a szegénység és a hatalom viszonya. Egész pontosan a hatalomnak az a fajta hozzáállása, hogy megpróbálja a szegénységet valamilyen politikai, nyelvi konstrukcióval, vagy éppen a valóság eltagadásán keresztül, de valahogy eltüntetni. Mert az énképébe nem fér bele az, hogy vannak szegény emberek. Kemény Istvánt azért üldözték el tulajdonképpen, mert a létező államszocializmusban, a Kádár-rendszerben számbavette a szegényeket, és használta ezt a szót, hogy „szegény”, a helyett, hogy „alacsony jövedelmű csoport” – azt hiszem, az volt akkor a terminus technicus.

Ráadásul volt olyan provokatív, hogy azt a kérdést is föltegye, hogy a szegénység hogyan függ össze például lakásproblémákkal, vagy a kirekesztéssel, a szegregációval, ami a létező államszocializmusban szintén „elvileg elképzelhetetlen” volt. Mintha visszafelé haladnánk az időben, amikor halljuk a híreket arról, hogy a Központi Statisztikai Hivatal nyilvánvalóan manipulálja a szegénységi adatokat, és hogy egyáltalán a politikai közbeszédben a hatalom részéről a szegénység, mint olyan, tabusított dolog, és valójában nincs is szociálpolitika, csak családpolitika, amely egy olyan családfogalomhoz kötődik, amely azt tekinti családnak, aki a hatalom számára a családi értékeket megtestesíti. És ezáltal bizonyos területeken Európa legdrámaibb szegénységadatait produkáljuk. Szóval olyan, mintha nagyon-nagyon hosszú távon bennünk lenne ez a kérdés.

A másik dolog, amit szeretnék felidézni, az, hogy ez az egész életmű azért is nagyon aktuális, mert a főváros mai működésében Kemény István gondolatai és javaslatai mai napig ott vannak. Hiszen éppen a szegénységnek és a lakhatásnak az összefüggése egy fiatal szociológus - bizonyos Demszky Gábor - szakdolgozatában merült föl, ahol a „Cs” jelű lakások problémájáról írta a szerző, és Gábor emlékirataiban nagyon meghatározó az a jelenet, amikor

Párizsban találkozok Kemény Istvánnal, aki olvasta a szakdolgozatát, és ő ettől pont annyira zavarban volt, mint most én.

Nyilvánvaló, hogy a szegénység, a szegregáció és a lakhatási problémák mai napig meghatározzák azt a társadalmi struktúrát, amiben él a magyar társadalom. Talán kevésen emlékeznek rá, hogy az egyik legfontosabb fővárosi közszolgáltatás, a hajléktalanellátás létrejötté milyen mértékben kötődik Kemény Istvánhoz, illetve Demszky Gáborhoz, hiszen önként vállalat feladatként kezdte el a főváros ezt az ellátást létrehozni, mert egyszerűen nem fért bele a rendszerváltással kapcsolatos mitológiákba az, hogy milyen súlyos lakhatási problémák alakulhatnak ki.

Önmagában megérne egy nagyon mély elemzést, hogy a 90-es években az akkori korszellemnek és a magyar közállapotoknak megfelelően is megjelenő privatizációs, liberalizációs politika mennyire okos és kifinomult módon határozta meg a főváros döntéseit a 90-es évek közepén. Én most ennek nagyon nagy haszonélvezője vagyok, hiszen a Főváros most vásárolja vissza például az egyik nagy közszolgáltató cégét, a Fővárosi Csatornázási Műveket. A 90-es évek közepén Kemény Istvánnak és az itt jelenlévő kiváló kollégáinak, többek között Atkári Jánosnak is köszönhetően okos tőkebevonás történt, ami lehetővé tette, hogy a Főváros most visszaszerezze ezt a tulajdonrészét, és olyan professzionálisan működő, szervezeti kultúrájukban megújult, technológiailag és tudásilag megújult közszolgáltató cégeink vannak, amelyek Magyarország szerintem legjobb közszolgáltató cégei.

Nyilván akkor politikai kompromisszumnak tűnt ez a dolog, de utólag egy végtelenül bölcs eljárás volt, és ma már azt gondolom, hogy nem privatizálnánk cégeket, sőt örülünk annak, hogyha száz százalékos tulajdonossá tudunk válni közszolgáltató cégekben - ez az elmúlt években két közszolgáltató cég esetében is megtörtént - de olyan cégeket tudunk visszakapni, amelyek sokkal jobb állapotban vannak, mint hogyha mindvégig mi lettünk volna a tulajdonosaik. Tudom, hogy az életmű szempontjából talán nem ez a legfontosabb, de nekem gyakorló főpolgármesterként ez egy nagyon-nagyon érdekes és pozitív tapasztalat, ami szerintem önmagában is elemzésre méltó.

Nagyon szépen köszönöm, hogy partnerei lehetünk ennek a konferenciának, mert biztos vagyok abban, hogy az ország sokkal többet köszönhet Kemény Istvánnak, mint amennyire ennek tudatában van. Az, hogy egy kicsit a tudatára ébresszük Magyarországot, Budapestet, ennek az örökségnek a fontosságára, ez talán hozzásegít minket ahhoz is, hogy megtörjük azokat a tabukat, amelyekről ez az életút szól.

Zárszóként annyit még: nem tudom felidézni, hogy hol, de valahol olvastam egy olyat Kemény Istvántól, hogy a demokrácián belül is kialakulhat a zsarnokság, és hogy ennek más típusú lesz a természete. Nem lesz annyira kemény, szelídebb lesz, de általánosabb lesz, és nem meggyötri, hanem lealacsonyítja a polgárait. Szerintem ez is egy olyan jövődőlés, ami sajnos nagyon igazzá vált, amit az élet nagyon erősen igazolt. Talán a mai beszélgetés hozzájárul ahhoz, hogy az ilyen típusú zsarnokságokkal szemben is legyen valamilyen receptünk.

Köszönöm szépen, hogy itt vannak, köszönjük szépen, hogy megtiszteltek azzal, hogy itt van ez a konferencia, és köszönöm, hogy végighallgatták a zagyvaságaimat.